

TOTAL PEACE – dnes
Jsme odolní proti totalitním ideologiím?
Totalitní ideologie jsou zhoubný vir, který zákeřně mutuje v čase i prostoru

Luboš Janhuba

Nacismus

Adolf Hitler nebyl první teoretik nacismu, ale určitě jeho nejznámější praktik. Nacistickou ideologii shrnul ve svém „veledíle“ Mein Kampf.

Encyklopedicky lze říci, že nacismus je totalitní ideologie založená na vypjatém nacionalismu, rasismu, prvcích socialismu, militarismu a antisemitismu (Ottova encyklopedie).

Hitler vládl Německu prostřednictvím Národně socialistické německé dělnické strany v letech 1933-1945. Nacismus určitě však i přes název této strany neměl tradiční levicové pojetí. Převzal však z marxismu určité prvky (zrušení tzv. bezpracných příjmů, určitou formu znárodnění, konfiskaci půdy pro veřejné účely, plánované hospodářství apod.). Další ingrediencí nacismu je pak ideologie národního étosu, založeného na antických a starogermánských symbolech, který vede ke konečnému vítězství árijského člověka

V ekonomické oblasti převládalo soukromé vlastnictví výrobních prostředků. Průmyslové i zemědělské podniky zůstaly v soukromých rukách. Vlastníci však mohli s výrobními prostředky nakládat jen v omezeném rozsahu a v souladu s centrálními hospodářskými plány. Převažovala monopolizace jednotlivých odvětví a velcí soukromí vlastníci mohli své firmy bez konkurenčních tlaků dobře a ziskově rozvíjet. Pokud ovšem podporovali vytyčenou ideologii a její představitele.

Soukromé hospodářské organizace a organizace veřejnoprávní se navzájem těsně propojily. Moc státu a vůdce se stala absolutní. Nacismus se stal jedinou státní ideologií jako nejvyšší vývojové stádium.

Režim se vyznačoval silně expanzivními agresivními militaristickými prvky. Hitler sám razil heslo, že rasy jsou si nerovné, rovnost liberálního stylu je židovským vynálezem a rovnost Němců spočívá "ve formě, jakou jednotlivec plní své povinnosti" (Mein Kampf). Ideové důvody expanze do okolního světa jsou postaveny na nutnosti životního prostoru pro Němce a na vytvoření tisícileté německé říše.

Komunismus

Ideologie komunismu je velmi prostá. Spočívá na myšlence společného vlastnictví a beztřídní společnosti. Kořeny této ideologie nacházíme již v antice. Dokonce byly takto politicky vykládány i náboženské ideály křesťanství, zejména v prvokřesťanské obci. V evropském prostředí pak ve středověku a v raném novověku vznikla náboženská společenství, praktikující „křesťanský komunismus“, tj. sdílení majetku. V českém prostředí je nejznámějším příkladem odevzdávání majetku do společných kádí při příchodu do města Tábor v období husitského hnutí v první polovině 15. století.

Výraznou ideologickou a ekonomickou náplň dali v 19. století těmto termínům Karel Marx a Bedřich Engels. Marxovo dílo Kapitál zavádí pojem nadhodnota, kterou vytvořila pracující třída a neprávem si ji přivlastňují jako vlastníci výrobních prostředků – kapitalisté na úkor pracující třídy. Komunistický manifest jako společné dílo Marxe a Engelse pak předpokládá že, po dosažení a dovršení komunismu postupně odumře stát a lidstvo dosáhne svobody a rovnosti jako návratu výchozí beztřídní společnosti na kvalitativně vyšší úrovni. Tento stav pak vznikne na základě společné revoluce vykořisťované třídy v nejvyspělejších zemích Evropy. Marx a Engels k tomuto cíli chtěli využít vybudovanou stávající státní strukturu. Rozdílný názor zastávali anarchisté reprezentováni třeba Michailem Batuninem. Ti hlásali přímý boj proti kapitalistickému státu a všem jeho strukturám. Mimo jiné proti soukromému vlastnictví a peněžnímu systému.

Další vývoj levicového hnutí na konci 19. a začátku 20. století však směřoval spíše k obraně práv pracujících, zlepšení životní úrovně, uzákonění všeobecného volebního práva než ke světové revoluci. Převahu v mezinárodním levicovém hnutí získala umírněná sociální demokracie.

První světová válka vše změnila. Na konci první světové války byl nákladním vlakem dopraven z Německa do tehdejšího Ruska dopraven vlakem Vladimír Iljič Lenin, paradoxně německý agent.

Dnes je to díky nalezeným písemným materiálům v Dánsku zcela potvrzeno. Jeho „řídící chlebovárci“ předpokládali nastolení nestability v Rusku, případně revoluci, svržení cara a ukončení východní válečné fronty pro Německo. Lenin tyto cíle beze zbytku splnil. Další vývoj měl však pokračování, které zcela změnilo světové uspořádání. Po krátkém působení Kerenského prozatímní vlády získali ruští bolševici absolutní moc v krvavé občanské válce. Lenin byl hlavní ideolog i tvrdý revoluční praktik. Termín „diktatura proletariátu“ byl brutálně naplněn. Komunismus byl tak poprvé ustanoven v jednom z nejzaostalejších států Evropy zcela v protikladu tomu, co předpokládali Marx a Engels.

V Rusku se stal komunismus se stal jedinou státní ideologií stejně tak jako později nacismus v Německu. Oproti nacistickému režimu v Německu však sovětský režim zcela vyvlastnil soukromé vlastnictví a vše přešlo do vlastnictví státu. Propojení státní moci, průmyslu, zemědělství a všech institucí se stalo absolutní. Stejně tak jako nacismus v Německu byl komunismus v Rusku „nejvyšším vývojovým stádiem lidstva“.

Po smrti Lenina získal moc Stalin, který se postupně zbavil všech možných politických konkurentů. V zemi zavládl všeobecný společenský teror maskovaný revolučním nadšením.

Rusko si násilně připojilo i přes velký odpor tamního obyvatelstva řadu států. Mezi nimi byla také Ukrajina. Rusko se stalo Svazem sovětských socialistických republik.

Industriální rozvoj zaostalé, především agrární země, zajišťovali také, milióny politických vězňů v pracovních táborech zvaných gulagy. V roce 1932 a 1933 vznikl řízeně centrálními administrativními opatřeními hladomor na odbojně Ukrajině, která stále odmítala násilnou kolektivizaci. Kolik zemřelo tehdy lidí, je už dnes těžké stanovit. Podle nejskromnějších odhadů to bylo asi milión obyvatel, z toho třetina byly děti.

Celkový počet lidských obětí způsobených represemi za dobu existence v SSSR je také těžké přesně stanovit, kvalifikované odhady udávají až 60 miliónů obyvatel.

Soulad a střet totalitních ideologií

Bolševická revoluce v roce 1917 vyvolala krutou občanskou válku. Proti bolševikům se spojilo heterogenní uskupení monarchistů, liberálů a umírněných socialistů. Byli poraženi v roce 1920. Ruští bolševici však i v této době se snažili převést do praxe „světovou revoluci“. Ve vyčerpaných zemích po první světové válce bylo pro tuto ideologii výborné podhoubí. Na základě ohlasu revoluce v Rusku, kterou bolševici nazvali Velkou říjnovou socialistickou revolucí, vznikly podle sovětského vzoru „republiky rad“ v Estonsku, Finsku, Maďarsku, Slovensku, Bavorsku, Alsasku-Lotrinsku, Iránu a na Haliči. Tyto útvary však neměly nikde dlouhého trvání. První zemí, které po SSSR trvale nastolilo komunistický systém vládnutí se stalo v roce 1924 Mongolsko.

Informací o komunistickém režimu a jeho totalitních praktikách bylo málo. Sovětská propaganda vytvářela zdání zcela nového a úspěšného státu zcela nového typu. Totalitní zvěrstva páchaná tehdy v SSSR však zůstávala okolnímu světu z velké části utajena. Známé osobnosti jako spisovatel George Bernard Shaw a francouzský předseda vlády Édouard Herriot navštívili SSSR právě v době hladomoru na Ukrajině. Cesta však byla detailně naplánována Stalinovým režimem. Po návratu domů oba nadšeně vyprávěli o sovětských úspěších, o spokojených a sytých venkovanech.

SSSR je země osídlená štěstím oplývajícími lidmi, „země, kde zítra znamená již včera“, napsal komunistický novinář Julius Fučík.

Doba před 2. světovou válkou dočasně sblížila nacistickou diktaturu v Německu a komunistickou diktaturu v SSSR. Německo a SSSR podepsaly neslavně známou úmluvu nazvanou podle ministrů zahraničních věcí obou zemí jako „Pakt Molotov – Ribbentrop“. Díky němu si oba státy rozdělily v roce 1939 Polsko. SSSR připojil ke svému území násilně všechny pobaltské republiky a snažil se obsadit Finsko.

Politická expanze nacistického Německa byla už v té době naprosto zjevná. Ideologická genocida proti židům, koncentrační tábory, obsazení Rakouska, anexe pohraničních území Československa. V té době řada světových politiků naprosto zklamala. Bylo možné slyšet a číst prohlášení mnohých z nich, kteří naivně věřili, že neustálým jednáním s Hitlerem uchrání mír v Evropě:

„Já se přece umím s tím panem Hitlerem domluvit. Zachráním mír v Evropě.“ Konečně pan Hitler má dokonce i své nezpochybnitelné charisma. Brzy si však trpce uvědomili, jak chybná byla politika appeasementu a ustupování Hitlerovi.

Německo začalo válku a postupně obsadilo velké území v Evropě i v Africe. Spojenci z Japonska a Itálie nezůstali pozadu a vznikl největší ozbrojený konflikt v dějinách lidstva 2. světová válka.

Bylo zjevně jen otázkou času, kdy se střetnou obě totalitní ideologie na válečném poli. Stalo se to v roce 1941. Německo přepadlo SSSR jako první. Stalin vůbec tento útok nečekal a téměř tři týdny se neukázal na veřejnosti. Jeho rozhodovací pokyny byly tehdy buď zmatené nebo žádné. Podle některých historiků se možná také připravoval na vlastní expanzivní vojenské tažení.

V době druhé světové války začaly USA a další země masivně pomáhat Sovětskému svazu ve válce proti fašistickému Německu. Vytvořila se pragmatická aliance 40 zemí proti nejvíce viditelnému zjevnému agresorovi – Německu a jeho spojencům Japonsku a Itálii. Válka skončila a celý svět si oddychnul.

Studená válka

Velmi brzy však, místo horké války, začala válka studená. Na základě dohod vítězných válečných mocností vznikly zóny vlivu. Stalin dosáhl z velké části toho o čem trvale uvažoval ve svých imperiálních plánech. Sovětská vojska došla až do německého Berlína. Na územích, které „osvobodil“ dříve nebo později vznikly státy zcela závislé na politické vůli Stalina a jeho následníků z Moskvy. Do sféry vlivu SSSR se dostalo Polsko, Maďarsko, Československo, Bulharsko, Rumunsko a část bývalého Německa pod novým oficiálním názvem Německá demokratická republika. Pod částečným politickým vlivem byla i tehdejší multietnická Jugoslávie. Došlo k bipolárnímu rozdělení světa, masivnímu zbrojení a zatažení železné opony.

Na obou stranách železné opony probíhal další vývoj zcela odlišně. Euroatlantický západní svět se hospodářsky rozvíjel, životní úroveň obyvatelstva rostla. Systém parlamentní demokracie zajišťoval pluralitu názorů. V samotném západním Německu nazvaném Německá spolková republika proběhla denacifikace. Do ústavy byly zakotveny zákazy nasazení armády v zahraničí a nasazení armády proti vlastnímu obyvatelstvu.

Na druhé straně železné opony byl politický systém ve všech zemích postaven na dominanci jediné politické strany. I když se tyto strany nazývaly různě, vždy to byla strana komunistického typu. Ve všech zemích byl nastolen totalitní systém s využitím osvědčeného nástroje, tj. tzv „demokratického centralismu“ a „diktatury proletariátu“. Soukromé vlastnictví bylo zcela minimalizováno a všechny země východního bloku měly centrálně plánované hospodářství. Cestování do zemí za železnou oponou bylo velmi omezené a podléhalo složitým byrokratickým schvalovacím procesům státní správy.

K jistému uvolnění došlo v šedesátých letech minulého století. Po smrti Stalina byl sovětský režim za vlády Nikity Chruščova o něco mírnější, i když jeho zásadní podstata se nijak nezměnila. Některé volnomyšlenkářské názorové proudy se dostávaly i za železnou oponu a začaly ovlivňovat především mladou generaci. V ovládaných sovětských satelitních zemích si lidé začali uvědomovat osobní nesvobodu, perzekuce a hospodářské zaostávání. V roce 1956 vypukla maďarská revoluce a komunisté byli na krátký čas zbaveni moci. Chruščov však použitím hrubé vojenské síly revoluci potlačil. V roce 1968 proběhlo nenásilné „Pražské jaro“ v Československu. K moci se zde dostali reformní komunisté, kteří chtěli zemi vést sice v duchu levicového socialismu, ale nezávisle po svém, ne podle sovětského vzoru. V té době vládl v SSSR již Leonid Brežněv, tvrdý byrokratický stranický aparátčík. Pražské jaro bylo násilně potlačeno sovětskými tanky. Sovětské „osvobozené“ tanky z 2. světové války se tak nyní staly symbolem agrese proti samostatným státům.

V Československu se za pomoci SSSR vlády ujal pragmatik moci Gustáv Husák. Sám to byl bývalý politický vězeň z 50. let, takže dobře věděl, jak zlomit národu páteř. Nepotřeboval k tomu velké represe. Stačily celostátní osobní prověrky všech dospělých ohledně názorů na sovětskou okupaci. Většina lidí tak tímto způsobem okupaci formálně schválila, i když byli tito lidé v hloubi duše přesvědčeni o opaku. Do Sametové revoluce byla tato okupační vojska nazývána Husákovým režimem jako „dočasně umístěná na našem území“. Sprostá okupace se stala „internacionální pomocí.“

Na druhé straně železné opony sice proběhly velké protesty jak proti okupaci Maďarska, tak proti okupaci Československa. Oficiální představitelé západních zemí však fakticky neudělali nic. Tyto události se totiž odehrávaly za železnou oponou ve sféře vlivu SSSR.

Sovětský vůdce Brežněv byl vlastně takto posílen. A promítlo se to ihned i do ideologické oblasti. Byla formulována tzv. Brežněvova doktrína, tj. „vedoucí úloha Komunistické strany SSSR v mezinárodním komunistickém a dělnickém hnutí“. Jinými slovy to znamená možnost intervence v kterékoliv zemi východního bloku. V listopadu 1968 to sám Brežněv formuloval takto:

„Když se síly nepřátelské k socialismu pokusí obrátit vývoj některé socialistické země ke kapitalismu, stane se to nejen problémem dotyčné země, ale společným problémem a zájmem všech socialistických zemí.“ Kdy už začíná „obrácení vývoje dané ke kapitalismu“ rozhodne samozřejmě SSSR.

Takto Brežněv ideologicky ospravedlnil i okupaci Československa. Vlivné západní komunistické strany především v Itálii a Francii se s touto doktrínou smířit nemohly. Podporovaly obrodný proces v Československu. Uznání jakési vedoucí úlohy Komunistické strany Sovětského svazu by jim v rámci politického angažmá ve vlastních zemích určitě nepomohlo. Brežněv a SSSR dosáhl sice svého a udusil obrodný proces v Československu. Nicméně v konečném důsledku začal pomalý postupný rozklad velkého komunistického impéria.

Helsinská konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě v roce 1977 měla vést ke snížení napětí v době studené války. Uznávala definitivně územní a politické zisky vyplývající z druhé světové války (zejména uznání existence NDR, uznání hranic na Odře a Nise a sovětských územních zisků v bývalém Východním Prusku a na území dnešní Litvy). Výměnou za toto formální uznání územních zisků byly zakotveny závazky v oblasti lidských práv. SSSR považoval tuto konferenci za své velké diplomatické vítězství, protože závazky v oblasti lidských práv stejně nemínil nikdy dodržovat. V samotném SSSR se politicky opravdu moc nezměnilo. V satelitních zemích sovětského vlivu však výsledky této konference zasely semínka vzdoru. V Československu vznikla Charta 77. Manifest byl široce publikován v západních zemích. Vyzýval mimo jiné k dodržování lidských práv, ke kterým se všichni signatáři „Helsinské konference“ zavázali. V Polsku vzniklo v roce 1980 odborové hnutí Solidarita, které se brzy stalo společenskou a politickou platformou boje proti komunistické vládě.

V osmdesátých letech začal SSSR a celý socialistický blok ekonomicky výrazně zaostávat za západními zeměmi. Centrálně plánované hospodářství narazilo na své limity. Nebyly finanční zdroje na nové technologie v oblasti výpočetní techniky a automatizace výroby. Dlouho zanedbávané investice do ekologie způsobily devastaci krajiny. Zhoršující se ovzduší mělo dopad na zdraví obyvatelstva. Převládal energeticky náročný těžký průmysl a vývoz primárních surovin. Masivní vojenská výroba stále nových zbraňových systémů odčerpala velké množství financí a životní úroveň lidí byla výrazně nižší než v západních zemích. V Československu, Polsku i Maďarsku a dalších zemích sovětského bloku mohli obyvatelé, byť s komplikacemi občas vycestovat do západních zemí. Informace, které odsud přinesly byly zcela jiné než v oficiálních informačních zdrojích. V této roce 1979 začal SSSR zničující válku v Afganistánu. V roce 1980 nastoupil v USA nový prezident Ronald Reagan. Ten zcela jednoznačně bez diplomatických vytáček nazval SSSR „říší zla“. USA masivně investovaly do nových, především obranných zbraňových systémů. Na toto už Sovětský nebyl schopen technologicky a finančně reagovat. V roce 1982 umírá Leonid Brežněv. V roce 1985 byl sovětským vůdcem zvolen Michail Gorbačov. V šedém nepřístupném světě starých rigidních struktur sovětského politbyra byl zjevením. Relativně mladý, vzdělaný a energický. Doprovázený manželkou, která působila reprezentativně na rozdíl od dřívějších manželek sovětských vůdců, které nikdo neznal. Michail Gorbačov chtěl opravdu upřímně změnit Sovětský svaz směrem k prosperitě a určité demokratizaci. Uvědomoval si obrovské ekonomické a společenské problémy. Slova jako „glasnost“ a „perestrojka“ se dostaly do mezinárodního slovníku. Navíc ponechal všechny komunistické vůdce východního bloku vládnout si po svém. Na to oni ovšem nebyli vůbec zvyklí. Klíčová politická rozhodnutí si vždy nechali schvalovat v Moskvě. Blížil se nevyhnutelný pád sovětského komunistického impéria. Blížil se pád železné opony. Bylo jen otázkou kdy a jak. Kosmetické změny personální ve vedení sovětských satelitních zemí už nemohly nic změnit. Starý pragmatik moci Gustáv Husák v Československu dobře věděl, co se stane. Vždycky tvrdil, že každý kamenný blok v mocenské pyramidě má své místo. Pokud se jeden blok z pyramidy vytáhne, pyramida se dříve nebo později zřítí.

Pád železné opony

Demontáž komunistického bloku byla zcela zjevná od roku 1987. Sovětské jednotky byly sice stále umístěny prakticky ve všech svých satelitech východní Evropy, Michail Gorbačov však dával jasně najevo, že SSSR už nebude nijak zasahovat do politického dění v těchto státech. V Polsku Solidarita začíná získávat stále více politického vlivu. V Československu aktivně působí Charta 77, v Maďarsku se otevřeně diskutuje o sovětském brutálním zásahu v roce 1956. V roce 1989 odchází z Německé demokratické republiky tisíce politických uprchlíků, kteří zanechávají ve své bývalé zemi veškerý svůj majetek a jedinou jejich touhou je emigrovat do Německé spolkové republiky. Daří se jim přejít přes málo střeženou maďarskou hranici do Rakouska. V Československu se tísí na velvyslanectví NSR stovky uprchlíků z NDR. Nakonec se podařilo vyjednáváním mezi NDR, NSR a Československem dosáhnout dohody. Oficiálně vypravený vlak s emigranty se dostal do NSR.

9. listopadu 1989 padla přísně střežená Berlínská zeď. Hranice mezi oběma německými státy byla tak prolomena. V Československu 17. listopadu 1989 začal pokojná „Sametová revoluce.“ Prezidentem se stal komunisty démonizovaný dramatik a spisovatel Václav Havel. V Polsku padl komunismus a prezidentem se stal neméně polskými komunisty démonizovaný Lech Walesa. V samotném SSSR se stále hlasitěji začínají ozývat občané Litvy, Lotyšska, Estonska, Gruzie, Arménie, Azerbajdžánu, Ukrajiny a dalších a chtějí samostatný stát. Skončila studená válka. Pořád však zůstávala na území východní Evropy okupační vojska SSSR. Přesun vojsk je vždy citlivá a nebezpečná záležitost. Pro SSSR to bylo nepříjemné o to více, že se tam v té době začala zpět vracet poražená sovětská armáda z Afganistánu. Dalším citlivým bodem bylo sjednocení Německa samozřejmě pod patronací Německé spolkové republiky. Toho Německa, které bylo poraženo v roce 1945 jako imperiální nacistický agresor a jeho představitelé prohlášeni za válečné zločince. Německo však za dobu několika desetiletí ušlo velký kus cesty. Proběhla denacifikace a Německo se navíc stalo ekonomickým motorem Evropy. Bylo úžasné, že všechny tyto dějinné změny proběhly nenásilnou cestou. Složitá jednání o budoucnosti celé Evropy vedli politici, kteří se chtěli a museli dohodnout. Tato příznivá konstelace však není vždy samozřejmá.

Svaz sovětských socialistických republik zanikl dne 26. prosince 1991. Předchozího dne, 25. prosince 1991, Michail Gorbačov rezignoval na post prezidenta Sovětského svazu, čímž tato funkce zanikla. Pozitivní roli Michaila Gorbačova v nenásilném zániku dříve imperiální mocnosti určitě historie ještě patřičně ocení. Rozpad SSSR znamenal konec studené války.

Uspořádání světa po roce 1991

Po skončení studené války si svět znovu oddychl. Liberální demokracie rozvíjená v zemích euroatlantického prostoru zvítězila. Vojenské seskupení SSSR a východoevropských zemích se rozpadlo. Veškeré politické změny, proběhly poklidně a nenásilně. Budoucnost nevypadala nikdy růžověji. Mnohé se se opravdu dařilo. V bývalých zemích východního bloku se otevřely podnikatelské příležitosti, bylo možné všude cestovat, studovat v zahraničí a získávat nové zkušenosti. Začaly se řešit dlouholeté ekologické problémy. Otevřelo se okno. Česká republika, Maďarsko a Polsko vstoupily do NATO. Brzy přišly na řadu další země východního bloku. Téměř celý dřívější východní blok byl pak přijat i do Evropské unie.

Vypadalo to, že nyní se svět se dokáže domluvit i v rámci různých ideologií a náboženství. V roce 1990 obsadil irácký diktátor Saddám Husajn malý a bohatý stát Kuvajt. Ihned se však zformovala pod mandátem OSN koalice 28 států v čele s USA a během několika měsíců se podařilo osvobodit Kuvajt a zničit téměř celou iráckou armádu. V rámci koalice působily i arabské země.

V Rusku jako nástupnickém státu SSSR se také otevřely nové možnosti. Ekonomické moci se však chopily často velmi podivné podnikatelské struktury. Byli to především lidé s rozsáhlými kontakty z dob komunismu, bývalí pracovníci komunistického aparátu, KGB a lidé z různé šedé až černé kriminální sféry. Zmocnili se rozsáhlých majetků bývalých státních podniků a získali kontrolu nad distribucí ropy, plynu a nerostných surovin. Ustavila se nová majetná a vlivná vrstva ruských oligarchů. Je potřeba pravdivě dodat, že zástupci západních firem často jednali s těmito lidmi při vědomí svých vlastních zisků a takto jim dopomohli k ekonomické moci v Rusku. Všudypřítomná korupce na všech úrovních se stala rakovinou společnosti v Rusku a země se začala významně hospodářsky propadat.

První opravdu velký konflikt po studené válce se však odehrál na úplně jině, na území bývalé Jugoslávie. Počátek tohoto etnického, náboženského a politického spadá již do doby před 2. světovou válkou. Autoritativnímu vůdci celé Jugoslávie, bývalému protifašistickému partyzánskému veliteli J. B. Titovi, se podařilo tento konflikt v období studené války zakonzervovat. Rozhořel se teprve při štěpení Jugoslávie na jednotlivé republiky. Dlužno dodat, že největší váleční zločinci tohoto konfliktu byli odsouzeni Mezinárodním soudem v Haagu za genocidu k dlouholetému vězení. Dnes je již tento problém uzavřen.

Ozbrojený konflikt doutná stále mezi Arménci a Azerbajdžánci v Náhorním Karabachu. Nikdy naštěstí se však masivně nerozhořel do větších vojenských rozměrů. Stejně tak, jako konflikty v Gruzii a Moldávii. Asijské země jako Kazachstán, Tádžikistán, Turkmenistán aj. získaly taktéž samostatnost, ale jsou zcela ekonomicky, a především politicky zcela závislé na Rusku.

Ukrajina získala nezávislost ihned po rozpadu SSSR. V roce 1994 bylo podepsáno tzv. Budapeštské memorandum, které poskytuje záruky bezpečnosti a územní celistvosti Bělorusku, Kazachstánu a Ukrajině výměnou za připojení se ke Smlouvě o nešíření jaderných zbraní. Jedinou zemí bývalého Sovětského svazu vlastníci jaderné zbraně tak zůstala Ruská federace. V případě Ukrajiny bylo podepsáno ukrajinským prezidentem Leonidem Kučmou, ruským prezidentem Borisem Jelcinem, americkým prezidentem Billem Clintonem a britským premiérem Johnem Majorem. Memorandum svými ustanoveními odkazuje na právně závazný „Závěrečný akt Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě“. Ten podepsali všichni signatáři memoranda.

Nejkrvavější a politicky nejvýznamnější konflikt na území bývalého SSSR se však odehrál trochu mimo hlavní zorný evropský úhel v Čečně. Čečenská republika je autonomní republika na území severního Kavkazu. První válka se tam odehrála mezi lety 1994-1996. Důvodem bylo vyhlášení nezávislosti Čečenska a Ingušska od roku 1991. V roce 1994 Rusko vyslalo do této republiky svá vojska. Došlo k velmi silnému útoku, za podpory letectva a dělostřelectva, který však nebyl úspěšný. Nepopulární válka byla ukončena příměřím v roce 1996. Nový prezident Ruska Boris Jelcin pak podepsal příměří s prezidentem Čečny Aslamem Maschadovem. Již tato první válka způsobila desetitisíce obětí hlavně mezi civilním obyvatelstvem a značné materiální škody.

Druhá Čečenská válka se již váže s působením nového ruského prezidenta Vladimíra Putina. Po první čečenské válce se stát začal islámsky radikalizovat.

V roce 1999 nový prezidentský kandidát v Rusku Vladimír Putin deklaroval připravenost řešit čečenský problém jednou provždy. Jednou ze záminek k druhé čečenské války byl i tzv. útok čečenských teroristů na obytné domy v Moskvě a Volgodoňsku, Zahynulo zde přes 300 osob. Útok byl pravděpodobně zinscenován ruskou tajnou službou FSB (podrobněji o to popsali Anna Politkovská, Boris Berezovskij, Masha Gessenová aj.).

Vladimír Putin si pak za svého prezidentování získal sympatie v Rusku vítězstvím nad čečenskými separatisty. Ruská armáda postupovala velmi brutálně. Hlavní město Groznyj bylo prakticky srovnáno se zemí. Podle názoru mnoha politologů nese za kontroverzní plošné kobercové bombardování civilních sídlišť přímou politickou zodpovědnost právě Vladimír Putin. Podle odhadu rusko-čečenské zemřelo v čečenské válce až 200 000 civilních obyvatel. V roce 2007 se stal prezidentem Čečenské velmi kontroverzní Ramzan Kadyrov, oddaný spojencem Vladimíra Putina, který vládne v zemi dodnes.

Totalitní ideologie v novém hávu

Nové milénium nezačalo vůbec dobře. Teroristické útoky islámských radikálů v USA v roce 2001 vyvolaly nové dlouhodobé války v Iráku a Afganistanu.

„Arabské jaro“ v roce 2010 začalo nadějně. Do propadliště dějin odešli někteří dlouholetí problematictí vládcí. Hořký konec nezničitelného diktátora Libye Muamara Kadaffího vyvolal falešné naděje, že i v těchto rigidních zemích se aspoň něco posune směrem k demokracii. Bohužel nestalo se. V mnoha arabských zemích stále proti sobě válčí různé ozbrojené skupiny a životní úroveň obyvatel se často ještě zhoršila.

V roce 2014 do světového politického dění významně zasáhlo další radikální islámské seskupení původem z Iráku. Na dobytém území Iráku a Sýrie vyhlásilo v roce 2014 samozvaný „Islámský stát“. Ten nebyl mezinárodně uznán žádným jiným státem. Jeho stoupenci vyhlásili toto území za chalífát, který si začal nárokovat náboženskou autoritu nad všemi muslimy na světě a začal usilovat o vládu

jakýmkoliv územím obývaným muslimy. Válečný konflikt především na území Sýrie, Iráku a Jemenu byl hodně krutý a často nesrozumitelný pro většinu dalšího světa. Vznikly zde určitá pragmatická dočasná vojenská spojenectví. Do konfliktu se postupně zapojily různé země, které zde cítily příležitost uplatnit zde svůj vliv například SSSR a Turecko. Stejně jako později z Afganistánu se západní země z tohoto území postupně stáhly. Geografická politická a vojenská mapa ovládaných území je velmi složitá a její vysvětlení naprosto přesahuje rozměr této statě. Islámský stát se sice podařilo formálně vojensky porazit, ale důsledky tohoto konfliktu přetrvávají dodnes a dlouho budou ještě přetrvávat.

Euroatlantický svět zasáhla velká finanční a ekonomická krize v roce 2008. Důsledky této krize se podařilo překonat až za několik let. Západní svět byl proto zaujat vnitřně sám sebou.

Přišla také nová vlna teroristických útoků na země západního světa. Už to nebyly jen sofistikované útoky letadly do významných budov, nebo pečlivě připravené masivní bombové útoky. Západní svět se totiž po teroristických útocích v New Yorku i jinde poučil. Teroristické skupiny jsou nyní podrobněji mapovány a není už tak jednoduché získat automatické zbraně a nálože. Veřejný prostor je lépe ochráněn. Teroristické útoky začali páchat jednotlivci a malé skupiny lidí, žijících už dlouho na daných územích. Dochází k tomu, že agresivní islamisté vycvičili a radikalizovali spoustu obyčejných lidí, kteří páchali zlo ve jménu islámu tam, kam právě dosáhli. Střelnými zbraněmi, primitivními bombami, najíždějícím automobily do skupin lidí nebo třeba také útoky obyčejnými noži. Bohužel těmto útokům se lze jen velmi těžko bránit.

Sotva se však svět zotavil z ekonomické krize a přišlo oživení, nastala migrační krize. Do zemí Evropské unie přicházeli různými trasami lidé ze zemí zasažených válkou, ale také ekonomičtí migranti, kteří odcházeli za lepšími životními podmínkami. Migrační krize započala v roce 2009 a vyvrcholila v roce 2015. Evropská unie nedokázala najít na řešení této krize společné řešení. V Evropské unii vznikly spory nejen na řešení migrační krize, ale i na otázky postupu při dalším sjednocování EU. Ve Velké Británii znovu zesílily názory na odchod země ze struktur EU. Tradiční schéma prosazování politického směřování ve smyslu pravice – levice nebo střetu konzervativních a liberálních názorů se začíná rozkládat. Vlivem všech zmíněných vlivů se v té době začínají v Evropě a USA prosazovat národovecké smýšlení nebo populismus v mnoha různých variantách. Na běžného člověka se tak najednou valí mnoho problémů najednou, ve kterých se plně neumí orientovat. V té chvíli všelijací národovci přicházejí s tím, že je potřeba chránit „naše lidi“, „my jsme tady doma! a „na nás se tady někdo přiživuje“.

Různí populisté pak začínají slibovat, že vyřeší všechny problémy za běžné lidi, vezmou to pevně do rukou udělají konečně pořádek. Doposud bylo totiž všechno špatně. A samozřejmě náš národ bude opět silný.

Je třeba si připomenout citát Václava Havla: „Žádám vás snažně, abyste nepodpořili ty, kteří vám slibují, že všechno vyřeší za vás. Takoví lidé chtějí, abyste jen mlčeli, poslouchali a drželi krok. Žádám vás snažně, abyste nepodpořili ty, kteří mají diktátorské sklony, přilíš často mění názory, nejsou schopni se domluvit s jinými, nabízejí různá dobrodružná, nepromyšlená a neodpovědná řešení a kteří by se nejraději vrátili k centralistickému řízení všech našich společných věcí.“

Po roce 2010 se dramaticky rychleji začínají šířit informace k široké skupině lidí. Záplava informací proudí nepřetržitě on-line v režimu 24/7. Informační prostředí tak umožňuje masivní manipulaci. Cílené a lehce dostupné informace tryskají přes sociální sítě, řetězové maily a různá další média. Informační masáž dokáže mnoho.

Evropská unie je založena na společných hodnotách. Všichni by měli mít schopnost přijímat i dávat. A najednou se objeví ti, kteří jsou schopni pouze brát a jsou ještě za to obdivováni.

Takové podhoubí je náchylné dát prostor opravdu extrémním názorům, které už tady jednou byly. **Totalitní ideologie jsou virem, který dokáže trvale mutovat. Pokud má společnost imunitu danou právním řádem, vzděláním a dobrou správou věcí veřejných, dokáže odolat této nákaze. Pokud je společenský organismus oslaben, nastává problém.**

Donald Trump představuje nekompetentní populismus v USA. Přesně cílí na všechny, kteří se cítí být opomíjeni. Vrcholem této periody vládnutí Donalda Trumpa je aktivizace jeho stoupců po prohraných volbách jím samotným. Ti si pak přicházejí zjednat „spravedlnost“ násilím do budovy Kongresu.

Příznivci Brexitu veřejně lžou o přínosech odchodu Velké Británie z EU. Cíle je dosaženo a Velká Británie opouští EU. V dalších zemích jako v Česku a Maďarsku se dostávají pragmatičtí politici, kteří vidí EU jako velmi dobrou dojnou krávu, která jim zajišťuje peníze a tím i moc. V Polsku pak konzervativní nacionalisté cíleně oslabují vlastní justiční systém.

Společné hodnoty EU jsou často zpochybňovány. Další integrace EU směrem ke společnému řešení migrace, obrany nebo odolnosti proti jakýmkoliv vnějším hrozbám vážne.

Ideální podhoubí pro nástup nových totalitních hrozeb.

Dvacet let jízdy na medvědu

Vladimír Putin vystřídal stárnoucího Borise Jelcina. Nikdo ho ve světě tehdy moc neznal. Vědělo se, že se narodil v Lenigradu, že je to bývalý agent KGB, který působil před rokem 1989 v NDR. A nakonec udělal kariéru v nástupnické organizaci KGB, která se nyní nazývá FSB. Působení v tajných službách je vůbec složitá věc. Vysokému důstojníkovi KGB Vasiliji Mitrochinovi se podařilo za cenu neuvěřitelné odvahy převézt archivní materiály KGB a FSB, které tajně vynášel 12 let. Z nich se lze dozvědět, že žádný z bývalých spolupracovníků, či agentů sovětských výzvědných služeb si nemůže být jist co bude v budoucnosti. Zda dříve nebo později podivně nezemře a zda dříve nebo později nebude soudně stíhán. Z materiálů je možné se dozvědět, kde všude měly ruské tajné služby „své prsty“. Kromě zcela očekávatelných historických informací, jsou to zde i informace naprosto šokující, které nebyly zatím známé. KGB a FSB mají takovou minulost, že až se otevřou všechny archívy, nebudeme se stačit divit.

Vladimír Putin byl vybrán za Borise Jelcina. Krátkou dobu byl předsedou vlády, aby byl představen vlastní veřejnosti, které do té doby nebyl moc znám. Není úplně jasné, jak a proč byl tehdy vybrán zrovna Vladimír Putin jako budoucí prezident Ruska. Proč na něho zrovna Boris Jelcin ukázal prstem? Možná opravdu za slíbenou budoucí garantovanou doživotní beztrestnost. Následné prezidentské volby byly pak už mediálně dobře připravené a vlastně formální.

Rusko bylo v na přelomu milénia v ekonomicky zoufalé situaci. Navíc Rusko bylo jasným poraženým ve studené válce. Koncepční ekonomická transformace je složitá a dlouhodobá věc. Putin potřeboval rychlé a jasné úspěchy. Prvním „úspěchem“ byla brutální druhá válka v Čečně a nalezení pragmatického spojence v prezidentu Ramzanu Kadyrovovi, který pak už bude trvale spojencem Ruska.

V „ideologické“ oblasti“ se pak Putin prezentuje prohlášením, že „rozpad SSSR byla největší geopolitická chyba 20. století“. Tedy něco, co v tomto smyslu: “V SSSR byla také ekonomická nouze, ale celý svět se nás aspoň bál“.

V tomto měli všichni západní politici hodně zpozornět. A připomenout si třeba Putinovo dětství a mládí. Byl to normální pouliční rváč, který nerad prohrával. Byl malý a hubený, tak se naučil judo a další bojová umění, aby mohl vítězit. Bylo známo jeho ctižádostivé působení v KGB, v FSB a na magistrátě v Petrohradě. Pragmaticky získával a později opouštěl své politické spojence. Možná by bylo užitečné podrobněji si vyslechnout informace od těch, kteří s ním nejdříve spolupracovali a pak už třeba nespupracovali.

Putin částečně přebíral pod svůj vliv skupinu oligarchů, kteří obklopovali dříve Jelcina. Vygenerovali se za něj i noví oligarchové, kteří zvítězili v tvrdých bojích o kontrolu bývalých státních podniků především ve zpracovatelském průmyslu. Skupina oligarchů uplatňovala svou moc ve státním aparátu, regionálních strukturách a všude tam, kde to bylo užitečné pro jejich business. Takže znovu se propojuje ještě silnější státní moc se soukromým podnikáním. Putin do konání oligarchů významně nezasahuje. Jediným pravidlem je to, že žádný z oligarchů nesmí v žádném směru přerůst vliv a moc Vladimíra Putina. Pokud se tak stane následuje trest. Jasným příkladem je tak pád úspěšné firmy Jukos a uvěznění jejího majitele Michaila Chodorkovského.

Ekonomika Ruska je postavena především na využívání bohatých přírodních zdrojů (zemní plyn, ropa, uhlí, barevné kovy aj.) a rozsáhlém zbrojním průmyslu. Vladimír Putin měl štěstí. V roce 2000–2007 výrazně vzrostla cena surovin, a to se hned přímo projevilo v částečném zlepšení životní úrovně. V Rusku se už v té době vytvořila jakási „střední třída“, která už může cestovat po světě a užívat si konzumních výtobytků západního světa. Ruští oligarchové si užívají bezbřehého luxusu po celém světě. Kupují si nádherné vily a jachty a investují svůj kapitál všude možně. V časopise Forbes se umísťují stále výše v žebříčku nejbohatších lidí. Většina společnosti v Rusku sice žije v nuzných

podmínkách, ale co na tom. Tak jsme žili vždycky a teď zase konečně ve světě něco znamenáme jako tenkrát kdysi za sovětské éry.

Nicméně surovinová ekonomika je velmi křehká. Projevuje se to v kolísání a často ve skokových hlubokých propadech cen surovin. To se právě stalo v ekonomické a finanční krizi v roce 2008. Cena surovin se pak sice zase zvedla, ale už nikdy nedosáhla předchozí úrovně. V Rusku se zcela zastavila jakákoliv ekonomická transformace. A běžný občan si těžko už nyní vybaví jakýkoliv spotřební, či průmyslový produkt, který by se z Ruska dovážel. Kolísající ceny surovin jsou samozřejmě nepříjemné i pro západní země. Vznikly tak energetické projekty spočívající v přímých dodávkách, hlavně zemního plynu, přímo ze zdrojů v Rusku. (Nord Stream I, Nord Stream II, aj.). Jednotlivé země se předhánějí v tom, jak si zajistit cenově nejvýhodnější dodávky zemního plynu a ropy a prohlubují tak stále více svou energetickou závislost na Rusku.

Putin koncepčně pracuje na svém mediálním obraze. Vystupuje klidně, uvážlivě jakoby s nadhledem. Pro domácí publikum jezdí na koni či na „medvědu“ do půli těla. Hraje exhibičně hokej a bývalí i současní hokejoví reprezentanti se musí hodně „snažit“, aby hráč s číslem 11 nastřílel co nejvíce gólů v zápase. Na první ponoření pak vyloví z moře starověkou amforu.

Putin je zván jako prominentní politik do všech západních zemí. Představitelé západního světa si ho různě předcházejí. Je čestný předseda mezinárodního svazu juda. Je čestným hostem na svatbě rakouské ministryně Karin Kneisslové. Jako by se všichni předháněli, kdo bude mít příležitost důvěrněji promluvit s Putinem.

Vladimír Putin si postupně upevnil svoji politickou moc v Rusku. Nejdříve byl dvakrát prezidentem, pak jednou za něj přišel náhradník Medveděv, pak znovu Putin.

Nová změna ústavy umožnila Putinovi vládnout prakticky neomezeně dlouho a nepotřebuje už ani žádného náhradníka. Jeho moc je naprosto absolutní. Ruská „Duma“ je jen takové směšné seskupení. Naplnily se všechny znaky totalitního režimu fašistického typu. Propojená moc státu, moc ekonomická a také moc církevní v podobě věrného služebníka pravoslavného patriarchy Kirila. Rusko se stalo ukřivděným agresivním státem se špatnou strukturou ekonomiky, ale s rozsáhlou zbrojní výrobou, a především s obrovským arzenálem jaderných zbraní.

Vladimír Putin zatím jen zkouší, kam až to půjde. Nejdříve malá válka v Gruzii a pak v roce 2014 obsazení celého Krymu, výsostného území Ukrajiny, jejíž územní celistvost je smluvně garantovaná smlouvou z roku 1994, kterou Rusko samo podepsalo.

Reakce západních zemí je velmi plytká. Nějaké formální sankce, které Rusku moc neublížily. Český prezident Miloš Zeman považuje anexi Krymu „za hotovou věc“. Zanedlouho dojde k Brexitu, nástupu Donalda Trumpa, který mnohým věcem v zahraniční politice příliš nerozumí a zahraničně politické dění v Evropě ho zajímá velmi málo. Donald Trump je pro Putina skvělým vítězem prezidentských voleb a doufá, že se i díky němu se prohloubí nejednota v euroatlantickém prostoru. A to se daří.

Mnozí evropští vůdci stále jednájí s Putinem v docela přátelském duchu. Jako by se znovu předháněli v tom, že právě ten či onen umí mluvit s Putinem důvěrněji a umí dosáhnout více než ten druhý. Jediným výsledkem těchto vyjednávání mohou být zase jenom lacinější dodávky plynu pro danou zemi v daném omezeném čase.

V této chvíli je už Putin dávno rozhodnut provést svůj velký plán. Navíc je přesvědčen, že jednota západních zemí je na historickém minimu. Západ je pro něj zkažený, dekadentní a hlavně nejednotný. Neváhá proto své odpůrce pronásledovat krutě a nemilosrdně. Demonstrace proti Putinovi jsou sice čím dál tím větší, ale většina obyčejných Rusů za více než dvacet let mediální masáže stojí stejně na straně Putina. Konečně, kdo jiný by měl vést Rusko. Bez něho to nejde. Historie se znovu opakuje.

Rusko si ještě vyzkouší, jak mu to jde vojensky v praxi v Sýrii a jeviště války je připraveno. Je to Ukrajina sousední stát Ruska, který má tu drzost jít si svou vlastní cestou. Ukrajina si ovšem také zažila svou složitou cestu po rozpadu SSSR, také si zažila zkorumpované vlády, své oligarchy a vůbec obecnou masivní korupci napříč celou společností. A problémy jen tak od sebe nezmizely.

Nyní by to však mohlo vyjít. Obava z velkého ruského medvěda v přímém sousedství Ukrajince spojuje. Ukrajina by se klidně mohla stát za pár let další zemí EU a třeba i zemí NATO. Ukrajina by tak nakonec mohla být zemí, kde se bude lidem dařit lépe než v Rusku a hodnotově se přikloní k západním zemím. Toto by Putin svým Rusům vysvětloval dost obtížně. Rusko spouští masivní dezinformační válku na sociálních sítích a v celém informačním prostoru na internetu.

Tato válka je vždy pořád mnohem lacinější než válka tradičními zbraněmi. V době rychlého šíření informací to může být válka úspěšná. V západních zemích řada lidí nejenom tyto informace přijímá s porozuměním, ale dále je rozvíjí. Začíná se postupně drolit jednota EU. Za příčinu jakýchsi ekonomických a vztahových problémů v Evropě je stále častěji označován „zlý a byrokratický Brusel“. Mnozí lidé z východních zemí Evropy jako by zapomněli, jak ještě před několika lety úpěnlivě „klepali na dveře EU“ s tím, že jejich země do „Evropy už dávno patří“. Vše přizívají mnozí populističtí politici, kteří si na odporu vůči EU založili svoji politickou kariéru. Mnohým z nich však dotační peníze EU nejenom „nesmrdí“, ale snaží se je velmi kreativně nasměrovat k nim samým nebo k jejím „blízkým“. EU a Evropa vůbec vykazuje významné znaky nejednotnosti a nerozhodnosti. Protřelý agent KGB a FSB Putin si vyhodnotil, že právě nyní přichází ta správná chvíle k naplnění jeho velké ideje.

Vladimír Putin má utkvělou představu sjednotitele celého Ruska. Konkrétně tedy Velkého Ruska, Maloruska (Ukrajiny) a Běloruska.

Teď už zbývá jen konkrétní základní idea a záminka.

A konkrétní záminka. Jak prosté. Je potřeba Ukrajinu ochránit. Provést denacifikaci. Fašismus a nacismus je téma dobře živené v Rusku kontinuálně od Velké vlastenecké. Je potřeba zbavit Ukrajinu prohnílé vlády prolezlé prohnílou ideologií západu. A to dříve, než ta zlá fašistická Ukrajina zaútočí na Rusko. A už je to zase jen na Rusku, postavit se proti nacismu. Na neinformovanou veřejnost to funguje.

A okolní svět? Ještě v době, kdy je v Rusku Bělorusku sešikováno 170 000 vojáků a těžká vojenská technika, mnozí na západě nevěřili, že Rusko zaútočí. Nový německý kancléř Olaf Scholz jede do Ruska s naivní představou, že to bude on, kdo nějak něco s Putinem domluví. Významní čeští rusofilové Václav Klaus a Miloš Zeman „moudře“ prognosticky předpokládají, že přece pro Vladimíra Putina není vůbec výhodné zaútočit na Ukrajinu.

Stalo se a mnozí se nevěřicně zírali na brutální zvěrstva, které ruská armáda provádí na Ukrajině. Rozstřílená města, mrtvá těla na ulicích, plačící ženy a děti. Snad ještě brutálnější scény než za 2. světové války jsou vidět v ukrajinských městech a vesnicích.

Jen místo sofistikované svastiky tady máme jednoduché velké písmeno Z.

Pořád Vám připadá úsměvný a zábavný ten zvláštní chlapík svléknutý do půl těla jedoucí na medvědu?

Jsme odolní proti totalitním režimům?

Nynější situace na Ukrajině dává jasnou odpověď: „Zatím nejsme!“

Právě jsme svědky modifikované verze totalitní nacistické diktatury a jeho expanze na Ukrajinu v rouše tzv. „denacifikace“ a „speciální operace“. Paradoxní, nikoliv však veselé, je na tom i to, že ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskij je žid a tři členové jeho rodiny zahynuli rukama německých nacistů při holocaustu.

Jakou podobnost vykazuje tato ruská akce s expanzí Hitlera v roce 1938 a 1939.

Putin byl již dávno rozhodnut provést barbarskou invazi na Ukrajinu. Rozmach Putina vytvořila slabá nejednotná Evropa a USA.

Místo toho, aby světoví vůdci řešili zásadní otázky, soustředili se na získání krátkozrakých materiálních výhod z levnějšího plynu nebo ropy. Vytvořila se závislost Evropy na ruských energetických zdrojích. Je naprosto jasné, že tajné služby musely mít Putina dávno zmapovaného. Určitě existuje jeho psychologický profil. Politici do poslední chvíle slepě věřili, že se něco nějak změní a že se nic strašného nestane.

Úmrtí bývalých agentů Ruska novičokem, likvidace politické konkurence (Boris Němcov, Alexej Navalnyj aj.), podezřelá smrt řady novinářů, kteří nepsali podle přání Kremlu a vlastně totální demontáž demokracie v Rusku nebyla dostatečným varováním. V České republice jen výbuchy ve Vrbětících, připravené ruskou GRU, na poslední chvíli zabránily tomu, aby dostavbu jaderné elektrárny v Dukovanech prováděl ruský Rosatom.

Co musíme nyní udělat?

Bylo by strašně krásné, kdyby vše proběhlo, jako v době konce studené války. Kdy si země střední a východní Evropy našly pokojnou cestu ke svobodě a prosperitě, kdy se SSSR sám rozpadl bez

jakéhokoliv násilí. Byly situace, kdy diktatura, nesvoboda a kolonialismus se podařilo ukončit trpělivým vyjednáváním a působením silných vůdčích osobností (Indie, Jihoafrická republika, Španělsko, Portugalsko). Ta cesta nebyla však také jednoduchá a byla především dlouhodobá, připravená a výsledek musel „uzrát“.

Dnešní situace v Rusku a na Ukrajině je zcela odlišná.

Je to smutné, ale jediné, co na vládce typu Hitlera, Stalina, Putina a dalších platí je síla a jednota odporu. Ničemu jinému totiž oni nerozumí.

Veškeré dobře myšlené, leč velmi naivní představy jakéhosi permanentního vyjednávání s diktátorem typu Putina nemají smysl.

Pokud chceme efektivně vyjednat s diktátory, tak jediné v okamžiku, kdy máme patřičné trumfy v ruce.

Samozřejmě je potřeba hledat všechny cesty, především snažit se vyjednat ohledně evakuace civilistů, humanitárních koridorů, dodávek základních životních potřeb apod. Bohužel střelba ruských okupantů na evakuační autobusy, zdravotnická zařízení a do lidí, kteří stojí frontu na základní potraviny není moc povzbuzující.

Je možné slyšet i názory, že pokud existuje drtivá přesila útočnicka proti napadenému, nemá smysl se bránit. Zachrání se tím životy mnohých žen a dětí. Je to blouznivé. Agresor nemá nikdy dost a pokud má možnost, bude pokračovat ve své agresi. A ta se může jmenovat světová revoluce, speciální operace, denacifikace, historická spravedlnost nebo právo na životní prostor. Vždycky lze najít mnoho důvodů a tolik území, kde je potřeba „osvobodit“ a „denacifikovat“.

Právě v tomto momentě bychom si mohli připomenout významnou osobnost Polských dějin Marka Edelmana. V roce 1943 spoluzaložil ve Varšavském ghettu židovskou bojovou organizaci. Když Němci vstoupili do ghetta, aby deportovali židy do vyhlazovacích táborů, začali Židé bránit. Byli špatně vyzbrojeni. Měli jen ruční granáty, pušky, Molotovovy koktejly a několik revolverů. Teprve později získali nějaké zbraně od zajatých Němců. Bojovali však velmi statečně, znali ghetto, jeho uličky, průchody a podzemní bunkry. Největší sílu čerpali z toho, že věděli, že nemají co ztratit. Všechno už prohráli, až na svou odvahu a vůli, důstojnost. Němci dokázali povstání potlačit až v polovině května za použití těžkých zbraní a ohromné přesily. Marek Edelman se stal velitelem povstání po smrti předchozího velitele Mordechaje Anielewicze. Ke konci povstání se mu podařilo s dalšími bojovníky uniknout z ghetta skrz síť kanálů. V roce 1944 se zúčastnil Varšavského povstání.

Marek Edelman odmítal, že odpor židů ve Varšavském ghettu se dá nazvat termínem „povstání“. Slovo „povstání“, naznačuje alespoň nějakou možnost vítězství. A tehdy tato možnost neexistovala.

Prohlásil, že historie náleží každému a historie v každém dějinném okamžiku obsahuje univerzální výzvu k boji za rovnost, demokracii, lidská práva a důstojnost člověka, kdekoli jsou tyto hodnoty ohroženy.

Opakovaně zdůrazňoval, že povinností každého člověka je bránit slabé a zranitelné. Marek Edelman vždy trval na tom, že všichni sdílíme odpovědnost za osud světa, a proto se musíme neustále zapojovat do složitých a nebezpečných problémů. Musíte se postavit na stranu těch, kteří jsou zranitelní a vyloučení. „Nevím, co je hrdinství. Každý dělá, co umí,“ řekl Marek Edelman. "Ptáte se mě, co je v životě nejdůležitější? Nejdůležitější je život sám. A jakmile máte život, nejdůležitější je svoboda," řekl v rozhovoru. Svým životem dokázal, co všechno může dokázat svobodný muž.

Právě takovýto způsob uvažování tvoří dějiny a zapíše se pozitivně do budoucnosti a do vědomí důstojnosti člověka i národa. Pokud se vrátíme k aktuálnímu problému Rusko-Ukrajina, tak za více než dvacet let vlády Putina v Rusku a s tím spojené tvrdé mediální masáže podporuje Putina v jeho válečném úsilí nejméně 80% obyvatel. Podle některých průzkumů však navíc nejméně 40% obyvatel si přeje, aby Putin poslal svá vojska ještě dále do Evropy. Cílem jsou především země bývalého SSSR a země bývalé Varšavské smlouvy. Takovému přání lidu nelze přece nevyhovět.

O to více je potřeba si vážit v Rusku všech těch, kteří této masáži nepodlehli a jsou aktivně proti. Putin totiž ve svém působení dosáhne toho, že kromě obrovského ekonomického úpadku Ruska, si nad „Rusáky“ v dalších dvaceti letech většina lidí odplivne. Tak, aby ta slina nezasáhla ty opravdové a odvážné Rusy.

Jsou však i dobré zprávy.

Ukrajina se velmi efektivně brání a ukazuje se, že ruská armáda je v mnohem horším stavu, než si myslel sám Putin. Ukrajina se navíc zcela semkla. Ruská vojska kromě pár zoufalců na východě nikdo nevíta. A navíc se nyní už jeví ruský medvěd jako velký, ale chabý. Špatná vojenská strategie, malá motivace, zmatek, naprosto tragická logistická podpora, špatný stav bojové techniky, korupce v celé společnosti. Je potřeba Ukrajinu podpořit ve všem. Bohužel bez masivních dodávek zbraní to nepůjde.

Dobrou zprávou je, že i ten euroatlantický svět se nyní sjednotil. Putin sázel na určitě i na to, že ten „prohnilý a dekadentní západ“ se není schopen na ničem konkrétně domluvit. Stalo se to možná i pro to, že si mnozí politici si uvědomili, jak špatně vyhodnotili v minulosti tuto situaci a jaké „máslo na své hlavě“ mají. A najednou tady máme koalici mnoha zemí, které efektivně pomáhají Ukrajině ve všem. Toto je naděje. Je třeba, aby se západní země zcela ekonomicky odřízly od Ruska a nepřispívaly nákupem surovin k financování války. A především není už nikdy možné se bavit s Putinem a prominenty ruského režimu tak jako dříve. Jestliže Putin mnohokrát o tenkých červených liniích, které nelze překročit, pak je to právě on, kdo tuto tenkou červenou linii překročil.

Lze těžko predikovat, jak toto všechno skončí. Co se odehraje v samotném Rusku. Zda Putin bude nahrazen někým pragmatičtějším.

Hitler měl na rozdíl od Putina jen 12 let své vlády. V Německu mu však po 12 letech vlády v roce 1945 už určitě nevěřilo 80% obyvatel. Průzkum oblíbenosti Hitlera v roce 1945 už neprovedeme. Obecně však můžeme říci, že průzkumy se také mohou rychle změnit. Mohou se rychle změnit i v Rusku, až se pravda z Ukrajiny do Ruska přenesou. Zatím je vše utajeno a obyčejní Rusové se nic nedoví. Pravda však vyjde najevo. Ruské matky se už nyní určitě ptají, kde jsou ti jejich synové, kteří před mnoha měsíci odešli „zachránit“ Rusko na Ukrajinu. Budou se vracet ranění a přeživší a ti si své hrůzné zážitky nenechají pro sebe.

Mnozí politologové, bezpečnostní analytici, vojenští stratégové a odborníci proto předpokládají, že teprve nyní se zhroutí zrůdná bolševická ideologie z roku 1917. Rusko netvoří jen Rusové. Pořád je zde mnoho dalších republik a autonomních oblastí. A tito obyvatelé určitě nebudou chtít umírat za Rusko a trpět pod ekonomickými sankcemi. Dá se tedy předpokládat „rozval“ velké imperiální Ruské říše v podobě, jakou jsme znali. Je však nezbytná opatrnost. Každý „rozval“, byť naprosto spravedlivý a logický, může mít i svá rizika, tak jak jsme je již mnohokrát v minulosti prožili.

Co závěrem?

Ukrajina se spravedlivě brání ruskému agresorovi a na Ukrajině se právě tvoří dějiny na mnoho let dopředu. Euroatlantický svět by měl vytrvat ve své jednotě a udělat vše pro to, aby hranice Ukrajiny byly takové, jak byly garantovány v roce 1994. Chce to mít trpělivost v solidaritě. Problémy určitě přijdou. Obrázky rozstřílených paneláků, které si mnozí z nás asociovali se svým obydlím, šokovaly. Mrtvá těla, hromadné hroby a neuvěřitelná lidská bolest. To tu nebylo od druhé světové války. Nesmíme se nechat po nějaké době otupit lhostejností. Musíme si být vědomi, že vlna migrace z Ukrajiny samozřejmě přinese různé problémy soužití s nově příchozími i v našich zemích. Musíme je vyřešit a nenechat se ovlivnit populisty. Jediný obrázek ze současné válečné Ukrajiny totiž ukazuje, že ty naše problémy jsou jen nicotné. Obnova svobodné Ukrajiny po této válce bude velkou výzvou především pro celou Evropu.

A na opravdový závěr?

Možná slovo odborníka. A kdo vlastně je v tomto dění ti odborníci?

Politikové, ekonomové, historici nebo vojenští expert, míroví aktivisté...

Zvolil jsem názor člověka, který má schopnost spojit svůj názor z mnoha zorných úhlů pohledů

Marek Orko Vácha, český římskokatolický kněz, teolog, přírodovědec, pedagog, spisovatel a skaut, přednosta Ústavu etiky a humanitních studií 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy:

„Nezbývá než apelovat na vůdce Evropy a NATO, aby se postavili tomuto zlu čelem, protože Putin se dá zastavit jen silou, Nestáčí jen odsuzovat a být zděšen, protože žijeme v době, na níž se jednou bude vzpomínat, a musíme v ní obstát. My jsme odpovědní za to, co se děje na Ukrajině, v tom smyslu, že nám to nesmí být lhostejné. Víra má člověka vyprovokovat k tomu, že pokud někde trpí člověk, tak to mám být já, kdo se zvedne a jde mu pomoci“.